

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemana velja:

Za celo leto predplačan 15 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl., za jeden mesec 1 gl. 40 kr.

V administraciji prejemana velja:

Za celo leto 12 gl., za pol leta 6 gl., za četrt leta 3 gl., za jeden mesec 1 gl.

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gl. 20 kr. več na leto.
Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in oznanila (insertate) vsprejema upravništvo in ekspeditija v „Katol. Tiskarni“, Vodnikove ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob pol 6 uri popoldne.

Štev. 181.

V Ljubljani, v četrtek 9. avgusta 1894.

Letnik XXII.

Zbor družbe sv. Cirila in Metoda.

Iz Novega Mesta, 8. avgusta.

Občni shodi društva sv. Cirila in Metoda se sploš odlikujejo po svoji sijajnosti. Vendar smemo trditi, da je bil še prav posebno sijajen včerajšnji shod v Novem Mestu. Vlak iz Ljubljane nam je nekako ob 1/2 10. uri pripeljal nad 300 milih gostov. Gospod Krajec, načelnik novomeške podružnice, je pozdravil došle v imenu podružničnem, gosp. župan Perko v imenu mesta in g. dr. Poznik v imenu narodnih društev, ki so bila vsa zastopana pri vsprejemu. Gospod načelnik glavne družbe se je s toplimi besedami zahvalil, izraževaje svoje veselje, da je došla prilika, ko more društvo pozdraviti vrle dolenjske brate v njihovi metropoli Novem Mestu. Na to se je pomikal proti mestu velikanski spreved, v katerem je bilo zlasti zastopano naše domoljubno duhovstvo.

Po sveti maši v frančiškanski cerkvi, pri kateri je naše „Dolenjsko pevsko društvo“ izborna pelo, je bilo zborovanje v narodnem domu. Udeležba je bila tako obilna, da je bila velika dvorana popolnoma napolnjena. Predsednik T. Zupan pozdravi navzoče nekako govoreč:

„Družba sv. Cirila in Metoda je imela svoje občne shode na različnih krajih v obsegu slovenskega jezika v Kranjskeji, na Štajerskem, Primorskem, danes pa je nas objela lepa Dolenjska. Častiti skupščinarji bodete čuli iz poročil, kako smo kretali preteklo leto odborniki glavne družbe; ali je storil odbor več nego dolžnost svojo, ali vsaj dosti, ali premalo. Čuli bodete, kaj je vodstvo storilo v svojih sejah, kaj občevaje s podružnicami. Prosim pa, da se posli bolj in bolj množé, ker se družba razširja po štirih deželah. Posla bi bilo dovolj za

jednega moža, ako bi ne imel nič drugega opraviti, kakor društvene reči vrejati. Mi opravljamo izven društvenih dolžnostij vse posle brezplačno. Tudi vam ob tej priliki zatrjujem, da delamo vsi udje odborovi jedino kakor jeden mož, vsak si je svest svoje važne naloge, ker smo vneti za vero, cesarja in domovino slovensko.“

Z burnimi „Živili“ so pozdravili navzoči ta predsednikov ogovor.

Tajnik A. Žlogar sporoča obširno o delovanju družbinem v preteklem letu. Govori, da je šolsko vprašanje, zlasti še vprašanje o ljudski šoli, vitalno za vsak narod. Šolsko vprašanje je kulturno, ne politično, a nasprotniki naši so naredili iz njega politično vprašanje. Po tem pa se zavira natorni razvoj nežne dece. Odpor na severu in jugu priča, da je temu tako, in ta odpor je moral priti. Češka „Matice školska“, družba sv. Cirila in Metoda, celó nemški „Katholischer Schulverein“ pričajo jasno, da je nenatoren, pogubljiv „Deutscher Schulverein“. Naše delo je le prisiljena samoobramba. Vrne naj se šoli kulturni pedagogični značaj. Že obstoj naše družbe kliče glasno: Dajte šoli, kar jej gre po natu, po božji in človeški postavi. Ko se to zgodi, našega šolskega društva več treba ne bode. Kako je društvo delovalo od zadnjega občnega shoda 26. julija 1893 v Sežani, kjer je bil sprejem nenavadno krasen in naudušen, je većinoma znano. Omenja, da je imel odbor osem sej, da je priraslo šest novih podružnic. Isto tako se množi število članov. Ženske so se posebno skazovale vlani, a ravno tako tudi letos, kar nam sme biti zagotovilo, da zmaga naša pravična stvar. Podružnice so bile sploh jako pridne, zlasti tudi s koncerti. Podružnični shodi imajo veliko važnost zlasti še na Koroškem. Zato tudi družba rada pošlje k takim shodom govornike.

Tudi narod potrebuje razvedrila, sicer ako ga nima poštenega, si čisto išče zabave po svoje, kar je na kvar posameznemu, narodu in državi. Šolski zavodi so ostali kakor poprej. V Trstu se je razširila šola v petrazrednico, ki je prva na Primorskem, kar je pač častno za družbo, a žalosten dokaz, kakove so razmere na Primorskem. Nikakor pa ne mislite, da ti razredi zadostujejo, bilo bi v Trstu treba deset taciš šol, da bi imeli v njih prostor vsi slovenski otroci. Nad 20.000 gl. nas že stane ta šola. Ta ali oni bi morda utegnili reči, da je to preveč. Pa nikakor ne. Za narod, ki je ob Adriji branitelj cerkve, slovenstva in države, ni nobena reč preveč.

Stanovitni ostanimo, slednjič zmagamo gotovo. Ravno to velja tudi o naših družih zabavišnih in šolah. Nadzorovali so vse državni in cerkveni nadzorniki, ter se o njih brez izjeme pohvalno izrazili. Veseliti more slovensko srce, da naš velik napor ni zastoj. Čegava bi bila deca, ki hodi v naše šole? Brez dvoma bi bila zgubljena za naš narod. Družba v svojih šolah vzgaja katoliško, narodno in avstrijsko. Naša šola je katolijska. Dalje pripoveduje gospod govornik, kako grozne so zapreke na Koroškem, kjer snuje družba šole v Velikovecu. Tudi v Mariboru je bil naš trud doslej še zastoj. Naša družba izdaja zlasti tudi spise za mladino. Doslej je izšlo že 10 zvezkov, med katerimi so prvi popolnoma pošli. Časopisi so jih sploh toplo priporočali. Družba ima teh svojih spisov še precej na razpolago, dokler niso razpečani, ne kaže družih izdajati. Dalje je delila naša družba med narod brezplačno različne knjižice lastne in podarjene. Samo zadnje leto je podarila 13749 zvezkov. S tem smemo biti gotovo zadovoljni. Vkljub naraščajočemu narodnemu davku so se darovi skoro podvojili. Darovale so nam zlasti hranilnice in posojilnice obile doneske. To požrto-

LISTEK

Moje ječe.

Spisal Silvijo Pellico, prevel —a—.

VII.

Prostemu živeti je mnogo lepše, nego zaprtemu, kedo bi dvomil o tem? In vendar se lahko misli veselo življenje tudi v ječi. ako se v njej misli, da je Bog pričujoč, da je minljivo vse posvetno veselje. da je resnično dobro le dobra vest in ne vnanje stvari. Predno je potekel mesec, privadil sem se. ako ne popolnoma, pa vsaj toliko, da sem mogel prestajati.

Ker nisem hotel pridobiti si prostosti s tem, da bi druge vabil v pogubo, videl sem, da moja osoda ne more biti druga nego smrt ali pa dolgotrajna ječa. Vdati sem se moral. Živel bodem, dokler mu puste življenje, ko mi je pa vzamejo, storil bodem kar store nazadnje vsi bolniki: umrl bodem.

Skušal sem, v ničemur se pritoževati in privoščiti svojemu srcu vse mogoče zabave. Najbolj navadna zabava mi je bilo naštevanje vsega onega, kar je olepšavalo moje življenje: izboren oče, izvrstna mati, kaj dobra brata in sestra, — taki in taki prijatelji, dobra vzgoja. ljubezen do vede itd. Koga je sreča bolj obsipala z dobrotami kot mene?

Zakaj bi za njo ne zahvaljeval Boga, akoprav sem sedaj nesrečen? Včasih storilo se mi je milo, ko sem našteval te dobrote in zajokal sem; a pogum in veselost sta se vrnila kmalu.

Takoj prve dni svojega zapora pridobil sem si bil prijatelja. Ta ni bil ne jetnišničar, ne kak čuvaj, ne kak sodnik. Bil pa je vendar le človek. Kedo neki? Gluhonem deček petih ali šestih let. Oče in mati bila sta tolovaja, pravica ja je bila zasegla. Ubogo siroto preživljala je z nekojimi drugovi iste usode policija. Stanovali so vsi v enej sobi, meni nasproti in ob določeni uri odprle so se jim duri, da so se prišli zračiti na dvorišče.

Gluhonemi prihajal je potem pod moje okno, smejal se mi ter mi mahal z rokami. Vrgel sem mu vselej lep kos kruha; vzel ga je veselja skakaje, letel k tovarišem, ga vsakemu nekoliko dal, potem pa je prišel svoj košček jest pod moje okno, kazaje mi svojo hvaležnost s smehom v lepah svojih očeh.

Drugi otroci gledali so me od daleč, a niso se upali, približati se; gluhonemi me je imel kaj rad, pa ne iz same dobičkarije. Nekajkrat ni vedel, kaj bi počel s kruhom, ki sem mu ga vrgel, in dajal mi je znamenja da so on in tovariši njegovi jedli dobro ter da ne morejo več jesti. Ako je videl iti v mojo sobo kacega čuvaja, dal mu je kruh, da mi ga da nazaj. Akoprav torej ni od mene pričakoval ničesar, uganjal je vendar

naprej svoje ljubeznjive burke pod mojim oknom, veselé se, da sem ga gledal. Nekoč dovolil mu je neki čuvaj, da je smel v mojo ječo; komaj vstopivši priletel je ter mi objemal kolena, veselja kričoč. Vzel sem ga v naročje in nepopisno je veselje, s kojim me je ubogi deček obsipaval z ljubkovanjem. Koliko ljubezni v malem tem srčecu! Kako bi ga bil rad vzgojil, ko bi ga bil mogel, da bi ga rešil zavrženosti, v kojoj je bil.

Nikdar nisem zvedel imena njegovega. On sam se vedel ni, da ima sploh kako ime. Bil je vedno vesel, nikdar ga nisem videl jokati se, razun enkrat, ko ga je tepel, iz kojega uzroka ne vem, jetnišničar. Čudno! bivanje v taciš krajih zdi se človeku najhujša nesreča in vendar bil je ta otrok tako srečen, kakor le more biti pri tej starosti kraljev sin. Premišljeval sem to in spoznal, da je dobra volja neodvisna od kraja, kjer smo. Vladajmo domišljijo in počutili se bodemo po vsem dobro. En dan preide kmalu in ko se človek vleže zvečer v posteljo brez gladu in skelečih bolečin, kaj je na tem, ali je ta postelja mej zidovi, ki se imenujejo ječa, ali pa mej zidovi, ki se zovejo hiša ali palača?

Izvrstno modrovanje! A kako naj vladamo domišljijo? Poskušal sem in včasih se mi je prav lepo posrečilo: drugokrat pa je zmagala domišljija in ustrašil sem se, revež, svoje slabosti.

(Dalje sledi.)

5h 50 11
Bh

valnost pa so brez dvoma povzročili slovenski časopisi, katerim bodi najtoplejša zahvala. Omenja tudi, da je smrt pokosila v zadnjem letu dosti dobrotnikov. Dovršil je svoj prekrasni govor g. tajnik v splošno pohvalo po pesniku: Bodi katoličan, Slovenec, Avstrijec in Slovan.

Gospod predsednik se spominja še prav posebno s toplimi besedami rajne gospe Marije Murnikove, ki je toliko storila za naše društvo, češ da skoraj ni mogoče verjeti, da več ni med živimi one krepke in čile žene. Na čelu mož, je opomnil gospod profesor, pa obžalujemo prerano smrt prelata Kosarja, moža, ki je bil res vzgledu duhoven, narodnjak in državljani. Pozivlje slednjič pričujoče skupščinarje, naj se dvignejo v znak sožalja s svojih sedežev, kar se je zgodilo s klicem: Slava umrlim!

Glavni blagajnik g. dr. Vošnjak radi stanovskih opravil ni bil navzoč. Radi tega je poročal v njegovem imenu o denarnem stanju kurat gospod Koblar.

Iz poročila se je videlo, da je stanje jako ugodno, mnogo bolje nego prejšnja leta. Opomnil pa je, da ne delujejo vse podružnice, kakor bi morale; ako bi to storile, bi bil vspeh še mnogo bolji. Slednjič pa izreka gospod upanje, da bodo tudi te podružnice vnovič oživele. Opravičuje ga v tem zlasti prijetni dogodek, da je isti dan na železnici prejel 200 gld. od gosp. Malija in El. Predoviča v Ljubljani, ki sta družbi pristopila.

Stopivši v dvorano, je dejal, sem prejel pa 50 gld. iz Toplic, katere je ondi nabrala gospica Nigrinova od Slovencev, ki se ondi mučijo in kuhajo.

Jako prijetna je bila opazka, da med vsemi doneski ni nobene marke, nobene lire, najmanj pa ruskega rublja. Vsi dohodki so pošteni, krvavo prisluzen slovenski denar. Kako drugače je pri drugih društvih! Nemški „Schulverein“ ima svoj sedež v Berlinu, ter pošilja na tisoče mark v ponemčenje slovenskih otrok. Mi se zanašamo samo nase in na božjo pomoč; nikogar se nam ni bati, ako smo edini. „Vse za vero in dom“ te besede nosimo danes na prsih; nosimo jih tudi v srcu in življenju, ravnajmo po njih — in zmaga je naša.

Daljni referent je bil g. dr. Ivan Svetina, kot zastopnik nadzorništva. Povedal je, da je nadzorništvo blagajnico dvakrat škontrovalo, ter našlo, da se denarno stanje natančno vjema s knjigami.

Sledila je volitev tretjine odbornikov, ki imajo po pravih vsako leto izstopiti; volitev nadzorništva ter razsodništva, kojih člani se volijo vsako leto. G. deželni poslanec Jenko je predlagal pri vsaki volitvi naj se izvolijo vnovič „per acclamationem“ izstopivši odborniki, ker je bilo njihovo dosedanje delovanje tako vzgledno, da si boljšega ne moremo želeli. S splošnim navdušenjem se je sprejel predlog.

G. zastopnik otroškega vrta na Greti spominja, kako žalostno je stanje slovenske dece ob Adrijii povdarjaje, kako potrebno je, da se ohrani narodu in Avstriji. Slovenci so gotovo najboljši stebri Slovanstva in Avstrijstva. Sovražniki hočejo siloma to deco ugrabiti; radi tega ustanovljajo lahonske vrtce. Žal, da prostori na Greti niso pripravljeni, ter radi tega slabše obiskovani kakor lahonski. Potreba je živa, da se priredi slovenski vrtec na boljšem kraju, bliže lahonskega, predlaga, ker bi bilo brez dvoma vspeha dvakrat toliko kakor doslej, naj slavna družba skrbi, da se preseli vrtec v nove prostore, katere je preskrbela tržaška podružnica blizu lahonskega vrta.

G. predsednik opomni, da se o tem predlogu ne more obravnavati, ker se ni stavil družbinemu odboru pravočasno. Obljublja pa, da se bode odbor pečal s tem vprašanjem ter želji ustregel po natančnejih poizvedbah.

G. predsednik omenja slednjič bridkost, ki je zadela cesarsko hišo s tem, da je stric presvitlega vladarja nadvojvoda Viljem, načelnik avstrijskega topništva, nenadoma umrl, ter predlaga naj se izreko simpatije slovenskega naroda, ter čuti njegove zvestobe in lojalnosti njegovemu Veličanstvu potom c. kr. okrajnega glavarstva. To se soglasno sprejme.

Zahvaljuje se za veličastni sprejem, g. mestnemu županu, narodnim društvom, načelniku podružnice novomeške, konventu vč. frančiškanov za ljubeznjivost, s katero so opravili službo božjo, pevskemu društvu dolenskem za prekrasno petje, vsem skupščinarjem, ženskimi in moškimi podružnicami in dalje zadnjemu težaku, ki je položil krvavo prisluzeni denar na altar domovinc, da se reši deca slovenska veri in domu.

S tem je bilo zborovanje sklenjeno.

Sklepi brnskega katol. shoda.

B. Socijalno.

I. Delavsko vprašanje.

Ker zahteva krščanska pravičnost, da se človeško delo višje ceni, kakor svetni kapital, in ker zametuje nazor, po katerem se po božji podobi ustvarjeni človek nižje ceni kot izdelek njegovih rok, in pa tudi obsoja načelo o brezozirni konkurenci, predlaga prvi katoliški shod v Brnu nastopno resolucijo:

1. Industrija naj se organizuje po prisilnih zadrugeth s strogim dokazom sposobnosti. Industrijske zadrugeth morajo poizvedeti, koliko izdelkov se potrebuje in potem naj se uravna izdelovanje, da se delo ne bode pretrgalo in ne bodo nastajale krize. Zadrugeth morajo od vlade zahtevati zdravo carinsko politiko, da ne uniči tuja konkurenca domače industrije.

2. Podjetnik je odgovoren za varnost in solidnost podjetja in mora biti on kakor tudi njegov poslovodja neomadeževanega življenja. Novo podjetje ne sme starih razširjenih podjetij, od katerih živi mnogo delavcev, spraviti na beraško palico in jih uničiti.

3. Čas za delo naj se v rudnikih, kemičnih, zdravju škodljivih tovarnah določi na osem ur, v drugih podjetjih pa povprek na deset ur. Ta čas za delo naj se i določi za delavce pri železnicah in prometnih napravah. Trgovskemu ministru naj se vzame pravica dovoljevati delo ob nedeljah in praznikih in podaljšanje dela in se naj izroči ta pravica delavskemu odboru.

4. V vsakem obrtnem podjetju, oziroma več jednaci, ki se združijo, se osnuje razsodišče, katero ima posredovati mej delavci in delodajalci.

5. Ponočno delo žensk in otrok se naj popolnoma odpravi, ponočno delo moških pa omeji.

6. Podjetnik mora se zavezati, da bode delavcem dajal stalno delo, in po starosti in zmožnostih poviseval plačo. Rokodelci ne smejo jemati za rokodelsko delo rokodelcev proti dnevni mezdi, oziroma najemati novih rokodelcev.

7. Delodajalci so odgovorni za moralno varstvo delavk in imajo v delavnicah delavce razdeliti po spolu.

Določba § 132 kazenskega zakona ima zadevati podjetnike, poslovodje in paznike sploh. Hhrati so pa dolžni iz krščanske pravičnosti osnovati otroško zavetišče za nedorasle otroke njih delavk.

8. Država je zavezana nadzorovati varstvene zakone, bolniško blagajnico in preskrbovalnico delavcev, poverjenja odvrčati in ostro kaznovati, siliti delodajalce, da ob pravem času plačajo na-nje odpadajoči del za te zavarovalnice in strogo prepovedati podjetjem kupovanje in prodajanje živil svojim delavcem.

9. Ker so duhovni pastirji naravni vodje naroda, morajo skrbeti za duševne potrebe delavcev, čitalnice, izobraževalna društva, da na ta način odvrčajo potratljive nedeljske plesne in druge podobne zabave. Zato je potrebno proučevanje socijalnega vprašanja tudi v bogoslovskih zavodih kot izreden a vendar obvezen predmet.

Dostavek.

Mi katoliki češkega naroda smatramo zlato veljavo za neizmerno oškodovanje naroda in zahtevamo za vse dežele češke krone narodno banko, katera bi imela pravico, izdajati bankovce in vpeljati srebrno veljavo. Mi zahtevamo občeno volilno pravico delavcev v delavskih zbornicah. Mi zahtevamo državni nadzor ali pa poddržavljenje rudnikov, železnic in vožnje s parniki.

II. Rokodelsko vprašanje.

1. Vsako rokodelstvo naj si osnuje svojo zadrugeth, ki se ravna po svojih pravih.

2. Omenjena zadrugeth naj odločuje o sposobnosti in sploh o tem, kdo naj se vsprejme in komu naj se dovoli izvrševati obrt.

3. Zadrugeth vsacega rokodelstva mora biti opravičena odločevati o izdelkih svojega dela, zlasti pa dovoljevati ali pa prepovedovati vsako trgovino s temi izdelki.

4. V prvi vrsti naj ima izdelovalec pravico prodajati take izdelke.

5. Rokodelci, ki sami prodajajo svoje izdelke, kot peki, mlinarji, lectarji, slaščičarji, mesarji i. dr. ondu, kjer zadrugeth prizna, da je potrebna prodaja lastnih izdelkov, naj smejo imeti le po jedno prodajalnico, da bode udeleženi pri dobičku več za

rokodelstvo opravičenih in ne bodo posamičniki vsega na-se potegnili.

6. Ravno tako naj ima vsak prodajalec v kraju, kjer ima svoje podjetje, le jedno prodajalnico.

7. Trgovina naj se strogo loči od obrta, da se ne bode noben trgovec bavil z obrtom v kateri obliki koli in se tudi ne bode rokodelce jedne kategorije mešal v trgovino z izdelki kakega drugoga obrta.

8. Za rokodelce naj se osnujejo posebne rokodelske zbornice.

(Dalje sledi)

Politični pregled.

V Ljubljani, 9. avgusta.

Mladočehi. Zmernejši elementi mladočeški se bodo skušali zjediniti s Staročehi. Poslanec Kramar se je že izrekel v tem zmislu. Dr. Gregor že čuti, da njegov vpliv pojemlje. Zmerni ne marajo zanj, ker jim je preradikalen, radikalcem je pa vse premalo radikalen. Zatrjuje se, da Gregor misli opustiti vse govore po shodih. Govoriti misli zadnji krat pri odkritju Trojanovega spomenika v nekem manjšem češkem kraju. V državnem zboru seveda dr. Gregor ostane do novih volitev, v zbor seveda ne bode dosti prihajal, kakor tudi do sedaj ni. Govoril pa morda od sedaj ne bodo več dosti, ako bode videl, da ga ne zmatrajo za nikakega vodjo.

Katoliški shod. Grof Tarouca je pojasnil v „Vaterlandu“, zakaj se letos ne snide splošni avstrijski katoliški shod. Glavni vzrok je to, ker so se prepričali, da bi shod ne napravil jedinosti mej katoliki avstrijskimi, temveč bi se razpor še bil razširil. Dokler se torej razmere ne premene, se katoliški shod sklicati ne more. Da bi se mogel kmalu sklicati katoliški shod, priporoča Tarouca, da bi se zato začele priprave v katoliških društvih, katera so jedino sposobna odposlati prave može na katoliški shod. Katoliški shod, kakor se snide, naj bi se pečal s šolskim vprašanjem, vprašanjem o mezdi delavcev, o varstvu samostojnih producentov in organizaciji kmetskega stanu.

Bolgarija. Novo sebranje bode baje sklenilo odposlati deputacijo v Peterbug, da naj Rusija prizna kneza. Ta deputacija bode težko imela več vspeha, kakor ga je o svojem času imela deputacija, ki je bila šla carja prosit, da bi priznal zjedinenje obeh Bolgarij.

Nemčija. Nemški državni zbor snide se zopet v oktobru. Do tedaj bode dodelano novo državno-zborsko poslopje. Vlada bode novemu državnemu zboru predložila novo predlogo o obdačenju tabaka. Katoliki pa ponove svoj predlog, da se naj dopusti jezujitom naseliti se v Nemčiji. — Kakor v Avstriji je tudi v Nemčiji jako potrebno reformovati vojaško kazensko sodništvo. Izdelava že nov vojaški kazenski postopnik, in bode osnovan na načelih rednega kazenskega postopnika. Po novem postopniku bodo obravnave javne, dovolilo se bode popolno zagovornišstvo in redna pravna sredstva. Področje vojaških sodišč v marsičem se bode nekoliko omejilo. Upati je, da se že jeseni načrt novega kazenskega postopnika predloži državnemu zboru. Ko se bode v Nemčiji reformovalo vojaško kazensko sodništvo, potem se bode pač tudi v Avstriji, ker pri nas radi Nemčijo posnemajo.

Francoski pravosodni minister je poslal državnim pravdnikvom okrožnico, v kateri jih poučuje, kako se ima uporabljati novi zakon proti anarhistom. Minister priporoča, da se nov zakon z vso energijo uporablja proti anarhistom. Nikakor pa ni bil namen postavodaje s tem zakonom zadeti oseb, katere skušajo postavnim potom uresničiti svoje namene.

Razgled po slovanskem svetu.

Deželna razstava v Levovu.

(XII. izv. dop.)

Največ petroleja v celi Evropi pridobiva se v Galiciji. Tu so saj pred l. 1846. našli kameneno olje in spoznali njegovo sposobnost za razsvetljavo. Ignacij Lukasiewicz je bil prvi, ki je iznašel, kako se petrolej očiščuje nesnage in primesnin, in tudi sestavlil prvo svetilnico, kakoršne rabimo danes. Na celem severnem robu Karpat — od Jala do Bukovine — so viri petroleja in zemske smole. Od začetka je prišla nafta sama na površje, pozneje so kopali z rokami studence, sedaj pa vrtajo s stroji rove in jame in s sesalkami zajemajo nafto včasih več sto metrov globoko. Prej si je nafta iskala sama

odtoka in prišla v virih na dan; sedaj so pa ti viri že porabljeni in treba ji je iskati pod zemljo. Marsikedo je pri tem iskanju izgubil vse, kar je imel, marsikedo pa je imel srečo in zaradi jednega vira postal bogatin.

Na razstavi je pet poslopij, kjer si lahko občinstvo ogleda, kako se vrtajo jame in viri s stroji, kako se zajema nafta iz globine, vidijo se razne starejšje in novejšje priprave, kovačnice, kotlarne in delavske hišice. Kdor ni imel pojma o tem, kako se prideluje nafta, ta z zanimanjem gleda razstavljene priprave, ker stroj dela in je izkopal že nekaj sto metrov. Tudi stroji za destilacijo ali čiščenje nafte so tu. Vsakega veseli, opazovati to zanimivo delo.

Pavilon c. kr. deželnega šolskega sveta je postavil na lastne stroške namestnik Badeni. V njem je veža in dve sobi, v prvi so ljudske šole, v drugi srednje. Velikanska mapa Galicije kaže nam ljudske in strokovne šole, druga pa frekvencijo učencev. Leta 1873. je bilo 170.000 učencev, l. 1893. pa 570.000; toraj jih je v 20 letih priraslo 400.000. Šolski svet je napravil od leta 1873. 1500 novih šol; prej jih je bilo 2362, sedaj jih je 3812. Večina šol je ruskih, in vendar kriče Rusini, da jih Poljaki preganjajo! Devet je učiteljskih pripravnic, 3 so internati, vključ temu primanjkuje učiteljev. Malo je za to poklicanih, in malo se jih zadovoljuje z delom med ljudstvom na vasi. Razstavljena so ročna dela dekliška in deška. Fotografije nam kažejo nekaj ljudskih šol na vasi. Tu so: risarski oddelek, kateri se sedaj posebno goji, fizikalni in naravoslovni kabinet, katera služita v šolah za nazorni pouk. Iz davnih let, od leta 1773. so tu stari „Ehren- in Schandbuchi“, v katere so nemški kulturonošci zapisovali imena pridnih ali lenih učencev. Priden je bil seveda le oni, ki se je znal po nemško spakovati.

Poljaki iz Amerike imajo tudi dva pavilona. Prvi je salon ameriški, urejen tako, kakor ameriška restavracija. Zraven je dvorana za predstave, katere dajejo Amerikanci z zamurci. Drugi pavilon pa kaže farmo bogatega vaščana Poljaka. Jednonadstropna hiša ima nekaj sob. Razstavljeno je tu več slik, ki kažejo šole, cerkve, izdelke, različne pridelke ameriških Poljakov. Večinoma so manjše stvari, kolikor jih je bilo ravno možno brez velikih stroškov pripeljati sem. Srb Dimitrijevič je pisal v spominski knjigi, da je razstava teh stvari naredila nanj velik utis.

Dokler še živi poljsko pero, čopič, duh in delo, Poljska ni izgubljena. Ks. Lukasziewicz.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 9. avgusta.

(Petindvajsetletnico mašništva) obhajali so letošnji srebrnomašniki ljubljanske škofije v torek prav slovesno v božjepotni cerkvi Marije pomagaj na Brezjah. Mošenjski župnik J. Berlic je z znano svojo skrbnostjo in vnemo svojim součencem kakor tudi mnogemu zbranemu vernemu ljudstvu oskrbel prelepo slavnost. Govoril je v cerkvi prekrasen govor radoviški župnik Fr. Schweiger. Ob tej izredno pomenljivi priliki spomnili so se preblagi srebrnomašniki tudi katoliškega sklada ter zanj darovali lepo svoto 130 gl. — Bog jim plačaj stotero ter jih milostno varuj in podpiraj tudi v prihodnje pri njih trudapolnem delovanju!

(Shod krščanskih socijologov na Dunaju.) Z Dunaja se nam poroča: V drugi seji je predsednik dr. Schindler naznanil, da se je za shod oglasilo 350 udeležencev, katerih večina je seveda z Dunaja in Nižje-avstrijskega. Častno so pa tudi zastopane vse druge kronovine. Tako jih je došlo n. pr. s Kranjskega 7, s Koroškega 13, s Stajarskega 18 itd. V tej seji očaral je vse navzoče knez Al. Liechtenstein s svojim po vsebini in obliki vsestranski dovršenim govorom o zgodovinskem razvoju sedajnih družabnih in gospodarskih razmer s posebnim ozirom na okrožnice Leona XIII. Nepopisen je vtis, katerega napravi ta govornik na poslušalca, ki občuduje h krati duhovitost in temeljitost govornikovo, katera se tem čarobneja kaže, ker je odeva Liechtenstein v prekrasno, vzorno izbrano besedo. — V tretji seji je govoril profesor Pohl o razmerah in vzrokih agrarnega vprašanja, ter pojasnoval, da po sedaj veljavnih agrarnih načelih ni mogoče splošno zboljšati žalostnih razmer našega kmetovalca ter da treba v ta namen nastopiti nova pota, katera je v svojem govoru tudi narisal. Včeraj zvečer napravilo je krščansko socijalno delavsko društvo sijajen shod,

katerega so se udeležili tudi na Dunaju bivajoči krščanski socijalogi. Junak večera je bil dr. Lueger, ki je pozivljaj delavce vseh dežel, naj se združijo v odpor zoper liberalizem, ki je vir vseh nezdov, ki tarejo delavski stan in ki je oče socializma in anarhizma. — G. Latschka je za njim govoril o varstvu in organizaciji dela za ženske. — Bil je to izredno zanimiv večer.

(Na včerajšnji semenj) prignali so 690 konj in volov, krav 301, in 90 telet. Kupčija je bila bolj slaba, ker ni bilo zunanjih kupcev razun Italijanov, ki so prišli nad konje.

(Nesreča pri sv. Mihaelu poleg Šoštajna). Dne 7. t. m. javili smo svojim čitateljem, kako je „Slovenski Narod“ poročal o nesreči, ki se je zgodila dne 5. avgusta pri obešanju novih zvonov pri sv. Mihaelu poleg Šoštajna ter ob enem tudi zabeležili, kako iz kljube snete so bile nadaljne neosnovane opazke glede naše politike. — Danes pa nam je dostaviti, da je „Narodovo“ poročilo o imenovani nesreči v najodločilnejših točkah, na katere poklada glavni povdarek svojih napadov, popolnoma neresnično in da mu je njegove vrstice narekavala le slepa strast. Poročilo naše pa, katero smo prejeli, se glasi: Ko so premilostni gospod knezoškof dr. Mihael Napotnik posvetili tri nove zvonove, začel je tesarski mojster Čmak iz Braslovč, ki je prevzel obešanje zvonov, potegovati v stolp tretji zvon, ki je bil težak okoli 15 centov. Tesarski mojster sam usedel se je zvonu na krono ozir. jarem ter se je dal ž njim vred vleči kvišku. Ko je zvon dosegel že visočino zvonikovih lin in so ga hoteli ustaviti, se je vrv v hipu sprožila in zvon treščil je z vsilo na veliki zvon, težak 53 centov, ki je bil poveznjen ravno pod škripeci. Pri tem tresku napravil je z robom svojega plašča veliko luknjo v veliki zvon, vsled silnega padca se je prevrnil ter je telebil z jarmom naprej na zemljo. Pri tem padcu se je krona odlomila. Tesar odletel je na tla že tedaj, ko je tretji zvon telebil na veliki zvon, ter se skušal še spraviti po konci, v hipu dohitel ga je za njim padajoči zvon ter mu s svojim ostrim robom preklal glavo čez sredo. — Kakor grozna je ta nesreča in smrt, moramo vendar opomniti, da si je bil mož sam kriv svoje nesreče, ker se je dal v predrzni prevzetnosti z zvonom vred kvišku potegniti. Žal, da je moral to svojo drznost plačati s svojim življenjem. Vzrok pa, da se je vrv sprožila, bil je ta, ker je bil „žerjav“ (dvigalni stroj) narobe postavljen tako, da varnostne priprave na njem sploh niso mogle delovati! Razven tega je jasno, da tisti mož, ki je vodil delovanje žerjava, ni bil popolnoma kos svoji nalogi, ter je bolj obračal svojo pozornost na dvigajoči se zvon, kakor na svoj stroj, tako da je zobnato kretalo, kateremu je izpadla jedna zagozda, nehala delovati, vsled česar se je mogla vrv prosto sprožiti iz svojega valjarja. Zavornega kolesa (kakor že omenjeno) tudi ni bilo mogoče vporabiti vsled krive lege žerjava, in tako se je zgodila grozna nesreča. Omeniti je še, da bi bila nesreča mnogo manjša, ako bi veliki zvon ne bil stal ravno pod škripeci. V tem slučaju padel bi bil zvon le na mehka tla in tesar bi si bil prej ko ne s težko telesno poškodbo rešil življenje. Ta nesreča kaže zopet, s kako brezskrbnostjo se lotijo nekateri ljudje nevarnega obešanja zvonov, pri katerem je vendar treba vse treznosti in natančnosti. — Vse to poročilo dokazuje, da je „Slovenski Narod“ po svoji stari navadi zopet enkrat trobil med svet neresnico, ter to svojo neresnico porabil kot orožje proti nam, kajti sodbe, katero je izrekel „Narod“ o tej nesreči, pri sv. Mihaelu poleg Šoštajna nima nihče razun „Narodovega“ poročevalca. Dokaz je temu vzlasti to, da so Šmihelci pri livarju Samassi takoj zopet naročili nove zvonove, ki vtegnejo biti vlti do konca septembra. Premilostni gospod knezoškof lavantinski, ki so posvetili ponesrečene zvonove, želé posvetiti tudi nove, toda ne pri sv. Mihaelu, ker grozna nesreča jih je preveč pretresla, da bi si z nova vzbujali žalostne spomine, ampak v Samassovi livarni v Ljubljani.

(Iz Celovca,) dne 8. avgusta. Včeraj, dne 7ega avgusta je obhajal kranjski pešpolk št. 17 spominski dan bitke pri Jajcu, kjer se je ta polk posebno odlikoval. Zato je bil na predvečer mirozov, včeraj pa v farni cerkvi služba božja, katere se je vojaštvo udeležilo. Po sv. maši se je vojakom pojasnil pomen tega dne. Častniki so imeli obed, pa tudi prostaki so se pogostili. — Sedaj popravljajo južno stran mestne farne cerkve sv. Ilja. Dela so že precej dovršena in je cerkev sedaj jako lična, dočim je bila

prej precej zanemarjena. Tudi visoki stolp so popravili in v novič pobelili.

(V kranjsko bolnico) so meseca julija sprejeli 195 moških in 156 ženskih bolnikov; vseh bolnikov je bilo 625 oseb. Od teh je bilo odpuščenih 232 ozdravljenih, 100 boljših, 26 neozdravljivih in 21 premeščenih. Umrlo je 21 bolnikov. V bolnici usmiljenih bratov v Novem Mestu je bilo minoli mesec sprejetih 57 moških bolnikov. Vseh skupaj je bilo 77, od teh jih je bilo 44 ozdravljenih in 7 zboljšanih.

(V Cerknem) je narodna čitalnica slavila v nedeljo 5. t. m. 25letnico svojega obstanka, ter ob enem tudi slovesnost blagoslovljanja nove zastave. Slovesnost se je, kakor se nam poroča, pričela v cerkvi z blagoslovljenjem zastave, katero je umetno izdelala g. Hlavka (učiteljica na šoli za vezenje) v Ljubljani. Na belem damastu je po eni strani prišita slikana podoba slovanskih blagovestnikov sv. Cirila in Metoda z vezenim napisom „Vse za vero, dom, cesarja“, po drugi strani pa z zlatom vezena lira z letnicama 1869 in 1894. Pred in po blagoslovljenju pela sta se dva v to priliko od domačih umetnikov zložena slavnostna zbor. V predmet cerkvenega govora izbral si je visokočast. gosp. dekan Murovec geslo „vse za vero, dom, cesarja“; sploh bilo je to geslo vodilo pri vseh napitnicah med banketom. Pri slovesni sv. maši peli so domači pevci in ž njim šentvišhogorski kaj izborni; takih pevcev treba je iskati daleč okolu. O poldne je bil banket. Tudi popoldanske službe božje so se društveniki in gostje udeležili z zastavo. Res vzgledno! K veselici in domači zabavi prišlo je prav mnogo gostov, posebno iz Idrije in od fare. Veselica vršila se je točno po vspeledu, ter so pokazali kmečki in rokodelski diletantje, da se znajo tudi na odru spretno gibati. Splošno veselje in sporazumljenje pri domači zabavi je pričla, da so občinarji mej seboj prijatelji. Čeravno ni bilo plesa, vendar so se vsi prav izvrstno zabavali. Čudno to, ker nekateri trdijo, da brez plesa ni zabave. Taka poštena veselica je le v čast Cerkljanom.

(Iz Brd.) Dne 5. t. m. je bil v Vipolžah cerkveni shod. Kakor navadno se je tudi pri tej priliki streljalo z možnarji. Pri streljanju zgodila se je velika nesreča. Odnesele je namreč strel prižigalca možnarjev glavo. Prižigalec obležal je z razstreljeno glavo mrtev. Pravijo, da je imel nesrečnež glavo ravno nad možnarjem, ko se je vnel. — Prihodnjo nedeljo 12. t. m. bo imel v St. Ferjanu gospod Anton Klanjšček novo mašo. Od leta 1879 je bila v vseh Brdih samo jedna taka slavnost. Nove maše so toraj pri nas redki dogodki. Po nekaterih krajih bila sta vedno dva duhovna. Če se bodo pa nove maše tako po redkoma obhajale, še jednega bo težko dobiti. Alojzijevišče imamo zdaj v Goricah. Upati smemo, da bo ono k množitvi duhovnov kaj pripomoglo. Da bo pa vodstvo Alojzijevišča otroke iz Brd rado sprejemalo, prav bi bilo, ko bi se tudi briški očetje spomnili tega zavoda, in mu kaj malega darovali, naj bo že v blagu ali denarji. Goriška „Soča“ popisala je natančno volilni shod v Bovcu. Meni se zdi, da glavni namen „vestnega časnikarskega poročila“ je bil gospoda kurata v Soči svetu v zasmeh postaviti. Jaz menim, da imenovani list ni mogel gospoda kurata bolj počastiti, kakor ga je s popisom volilnega shoda. Čemu volilne shode sklicavati, če ni dovoljeno svojega mnenja izraziti? Poslanec mora biti pripravljen na vse.

(Nezgoda.) Iz Ilirske Bistrice 8. avg.: Sinoči po osmi uri povodom odprege splasil se je konj Pavlinov na Dolenjem Zemunu, pridirjal v Ilirsko Bistrico in pri hiši Andraževi 77 let starega krojača Ivana Bilca po domače Beraka, kateri je gluhi, zelo nevarno pohodil in poškodoval na glavi.

(Razpisano) je na četverorazredni dekliški šoli v Kočevju četrto učiteljsko mesto. Prošnje do 25ega avgusta okr. šolskemu svetu v Kočevju.

(Ustanovljenje novih posojilnic v Litiji in Idriji.) V imenu „Zveze slovenskih posojilnic“ in v sporazumljenju z domoljubi v dotičnih krajih sklicuje nadzornik kranjskih posojilnic, gospod Ivan Lapajne v Krškem, ustanovna občna zbor, in sicer za Litijo v nedeljo 12. t. m., ob 5. uri popoldne, v gostilni g. Oblaka; za Idrijo v nedeljo 19. t. m., ob 10. uri popoldne, v gostilni g. Antona Juvančiča. Vabijo se vsi p. n. domoljubi, ki se za stvar zanimajo.

(Vlak v Marijino Celje) odhaja iz Ljubljane v petek dne 10. t. m. ob 5. uri 50 minut popoldne ter sprejema udeležence po zelo znižani ceni na vseh na tej progi skozi Maribor, Gradec do Bruka se na-

